

~~Kl...~~

1957 Leminen.

Matkakertomus

Suomen Pankin pääkonttorin vanhemman kirjanpitäjän Osmo Lemisen vaihtovirkailijanaoloajalta Danmarks Nationalbankissa Kööpenhaminassa 1/3-31/5 1951.

Danmarks Nationalbank oli meille vaihtovirkailijoiksi saapuneille laatinut määrätyn, aikatauluun sidotun ohjelman. Sen puitteissa tutustuminen pankin kokonaista viiteentoista osastoon sujui tehokkaasti, etenkin kun tärkeimmille osastoille oli varattu enemmän aikaa. Tutustumisaika vaihteli yhdestä 16 päivään. Paitsi pääkonttorin toimintaa sain seurata neljän haarakonttorin työskentelyä. Näitä pankilla onkin vain viisi. Oleskeluni kussakin haarakonttorissa kesti kaksi päivää.

Danmarks Nationalbankin pääkonttorin huonetilat jakaantuvat viiden eri rakennuksen kesken. Tästä johtuen pankki aiheuttaa vierailijassa sekavan ja mutkikkaan vaikutelman. Toimistossa, joka on suunnilleen meikäläistä suuruusluokkaa, työskennellään ahtaudessa. Siellä on mm. valuuttaosasto kokonaisuudessaan sekä pääkassa alakassoineen. Arvopaperi- ja säilytysosastoilla on omat erityiset toimistonsa.

Työskentelyn teknilliseen suoritustapaan nähden Danmarks Nationalbank ei sanottavaa uutta tarjonnut. Sen sijaan pankin organisaatio ja muutamat erikoiskymykset ansaitsevat mielestäni lähempääkin huomiota. Olen keskittänyt selontekoni näihin sekä niihin kysymyksiin, jotka siellä on ratkaistu meidän tavastamme poikkeavasti tai jotka ovat meille täysin uusia.

Danmarks Nationalbankin syntyhistoriaa.

On todettava, että Tanskan nykyinen setelipankki, Danmarks Nationalbank, on melko nuori laitos, sillä sen perustamisvuosi on 1936. Ennen Danmarks Nationalbankia oli Tanskassa ollut olemassa jo useita pankkeja, yksityisiä ja valtion omistamia, jotka olivat hoitaneet setelien liikkeelle laskemisen. Vuonna 1736 perustettiin Courantbank /den Kjøbenhavnske Assignations-, Vexel- og Laanebank/, jonka tilalle v. 1813 tuli Rigsbank. Courantbank oli yksityisten osakkaiden omistama pankki, joka sai oikeuden laskea liikkeelle seteleitä. Sillä oli johtava asema maan yrityselämässä. V. 1773 siirtyi pankki valtion omistukseen. Sen seuraaja, Rigsbank, /1813-17/ sortui valtion talouselämän vararikon takia, joka aiheutui onnettomasta englantilaissodasta vv. 1807-14. Rigsbankin jälkeen perustettiin v. 1818 yksityinen osakepankki, Nationalbanken i Kjøbenhavn. Tämän keskuspankin ympärille kasvoi ajan kuluessa koko se pankki- ja luottosysteemi, joka on nyt tunnettu Tanskassa. Pankki onnistui pyrkimyksessään lujittaa ja vahvistaa maan rahalaitosta, joka edeltäjäpankkien aikana oli ollut sekasortoisisessa tilassa. Nationalbanken i Kjøbenhavnin aikana mm. vakaannutettiin rahan arvo v. 1873 rahareformilla, siirryttiin hopeakannasta kultakantaan. Tanskaa seurasivat Ruotsi ja Norja. Saman pankin aikana otettiin myös käytäntöön sen ja Norges Bankin sekä Sveriges Riksbankin välillä giro-järjestelmä, joka suuresti helpotti näiden maiden välistä maksuliikettä. Menestyksellisen toimintansa hedelmistä ei pankki

kuitenkaan saanut jatkuvasti nauttia, sillä oli herännyt voimakas pyrkimys saattaa se valtion haltuun. Valtiovallan onnistui saada luja vaikutus pankin johdossa, ja niin muuttui pankin itsenäisyys vain kuvaannolliseksi, kunnes sitten v. 1936 lailla lakkautettiin tämä yksityisten osakkaiden omistama pankki. Osakkeet vaihdettiin 4 %:n obligaatioihin suhteessa 2-1. Uusi pankki, Danmarks Nationalbank, joka tuli edellisen tilalle, jäi valtion finansseista erilliseksi laitokseksi, joskin sen johdossa on hallituksella ja valtiopäivillä melkoinen vaikutus.

Pankin johto ja henkilökunta.

Danmarks Nationalbankin johdon muodostavat 25-jäseninen edustajisto, 7-jäseninen hallitus ja johtokunta, jossa on 3 jäsentä. Edustajiston 8 jäsentä valitsevat valtiopäivät keskuudestaan. Edustajistoon kuuluu lisäksi 15 elinkeinoelämän tuntijaa, joista 3 eroaa vuosittain, ja edustajisto valitsee heidän tilalleen uudet. Loput 2 jäsentä, joista toisen tulee olla juristi ja toisen kansantaloustieteilijä, nimittää kauppa-, teollisuus- ja merenkulkuministeri. Paitsi edustajistoa, kuuluu pankin johtoon myös pankin hallitus, jonka muodostavat edellämainitut juristi ja kansantaloustieteilijä sekä 5 muuta edustajiston keskuudestaan valitsemaa jäsentä. Johtokunnan jäsenistä nimittää kuningas yhden, joka on samalla johtokunnan puheenjohtaja, ja edustajisto hallituksen ehdotuksesta loput 2. Varsinaisen johtokunnan lisäksi on pankissa 1 varajohtaja ja 2 alijohtajaa.

Pankin valvonnasta huolehtii valtiovalta. Sen edustajana on kuninkaallinen pankkikomissaari, jona toimii kauppa-, teolli-

suus- ja merenkulkuministeri. Hänen tehtävänä on valvoa, että pankki täyttää lain ja sen määräysten mukaiset velvoituksensa. Tästä johtuen hänellä on vapaa pääsy kaikkiin pankin hallituksen kokouksiin, ja ilman hänen läsnäoloaan ei hallitus voi tehdä tärkeiden asioiden ratkaisuja. Lisäksi hänelle on annettava kaikki hänen pyytämänsä selvitykset pankin toiminnasta.

Danmarks Nationalbankin henkilökunta käsittää tällä hetkellä yhteensä 500 henkeä. Tähän lukuun sisältyvät haarakonttorilaiset ja pankin palveluskunta. Itse pääkonttorissa työskentelee 350 henkeä. Virkamiehet pääkonttorissa jaetaan assistentteihin, fuldmägtigeihin ja osastopäällikköihin. Tämän lisäksi pääkirjanpito-osaston päällikkönä on pääkirjanpitäjä ja pääkassan ylimpenä pääkasööri, jolla on apunaan kasöörejä. Naisvirkailijat ovat konttoristeja. He yrittävät nykyisin kovasti saada samat nimitykset kuin miespuoliset kollegansa, mutta toistaiseksi huonolla menestyksellä. Haarakonttoreissa on konttorin johtajan, kasöörin, fuldmägtigin, assistentin ja konttoristin lisäksi käytännössä kirjanpitäjä-nimitys. - Suurin osa virkailijoista on keskikoulun käyneitä tai ylioppilastutkinnon suorittaneita. Pääkonttorissa on vain pari akateemisen loppututkinnon omaavaa. Virkamiesten koulutus on siellä järjestetty eri tavalla kuin meillä. Ennenkuin uusi tulokas otetaan Danmarks Nationalbankiin, on hänen täytynyt käydä vähintään keskikoulu ja olla jossakin yksityispankissa toimessa, minkä ohella hänen on pitänyt käydä iltaisin pankkikoulua. Tämän jälkeen hänellä on mahdollisuus päästä Danmarks Nationalbankiin assistentiksi. Assistentteja erotetaan useampia eri palkkausluokkia riippuen palvelusvuosista. Seuraava ylenemisaste on

fuldmächtig, joka vastannee meillä lähinnä yksityispankkien prokuristia. Fuldmächtigistä on mahdollisuus päästä osastopäälliköksi.

Sitten hieman henkilökunnan palkkauksesta ja muista eduista. Sikäläisen palkkatilanteen kehitystä kuvaa sattuvasti seuraava kuulemani sanonta: "Ennen assistentin palkalla voin pitää kodissani talousapulaista mutta nyt fuldmächtiginä ei kannata." Tanskassa on käynnissä sama kilpajuoksu palkkojen ja hintojen välillä kuin meillä on ollut. Ja kun vielä ottaa huomioon sikäläisen raskaan verotuksen, ymmärtää hyvin, ettei nyt suuremmallakaan palkalla voi elää samalla tavalla kuin ennen pienemmällä palkalla. Vuoden ensimmäisellä kolmanneksella olivat hinnat nousseet 25 %. Maaliskuussa saivat Danmarks Nationalbankin virkailijat $7\frac{1}{2}$ %:n korotuksen palkkoihinsa pyytämänsä 15 %:n asemesta. Pankin alempien virkailijoiden aseman helpottamiseksi on pankin taholta järjestetty heille tilaisuus ylimääräiseen ansioon. Virkailijat aina ensimmäisen vuoden fuldmächtigeihin saakka ja vahtimestarit saavat nimittäin osallistua setelien laskentaan 12 - 14 kertaa kuukaudessa. Laskenta suoritetaan aamuisin ennen virka-aikaa urakkatyönä. Pankin henkilökunnan eläkkeet suorittaa eläkekassa, joka on itsenäinen laitos ja saa tulonsa omaisuutensa korkoista ja myynnistä sekä pankin antamasta vuotuisesta lisästä, jonka suuruuden päättää pankin edustajisto pankin johtokunnan ja hallituksen esityksestä. Ja lopuksi mainittakoon, että Danmarks Nationalbankissa on henkilökuntaa varten pankin avustusrahasto, josta johtokunta myöntää henkilökunnalle lainoja ja avustuksia.

Arvopaperiosastot.

Arvopaperikauppa muodostaa tärkeän osan Danmarks Nationalbankin toiminnasta. Tästä johtuukin, että pankissa on kokonaista kolme osastoa, jotka hoitelevat ja käsittelevät arvopapereita: varsinainen arvopaperiosasto, talletusosasto ja säilytysosasto. Näistä arvopaperiosasto hoitaa arvopaperien oston ja myynnin Kööpenhaminan arvopaperipörssissä. Danmarks Nationalbank enempi kuin yksityispankitkaan ei nimittäin esiinny itse kaupankävijänä pörssissä, vaan kauppa tapahtuu pörssin jäsenenä olevien pörssivälittäjien /vekselier/ välityksellä. Näille Danmarks Nationalbank maksaa provisiota 1/2 %. Jotta kukaan välittäjistä ei saisi monopoliasemaa pankin arvopaperikauppaan, vaihtaa pankki heitä. Niinpä samana päivänä saattaa pankki käyttää kahta eri välittäjää. Olin tilaisuudessa seuraamaan kaupankäyntiä pörssissä ja täytyy myöntää, että se oli sinänsä erikoisuudessaan nähtävyys. Pörssisalin toisella puolella istuivat välittäjät ja toisella pankkien edustajat. Näiden kesken käytettiin koko kaupankäynnin ajan mitä kummallisinta merkkikieltä sormin ja kynin. Sen sisällön saattoivat tulkita vain asianomaiset itse. Sivustakatsojaan se teki tilaisuuden vakavuudesta huolimatta huvittavan vaikutuksen. Pörssissä Danmarks Nationalbank myy ja ostaa arvopapereita omaan tai tallettajiensa lukuun. Omien arvopapereiden kaupan perimmäisenä tarkoituksena on tasaannuttaa arvopaperikursseja. Kun kurssit pörssissä Danmarks Nationalbankin mielestä rupeavat nousemaan liian korkealle, tarjoaa pankki arvopapereitaan kaupaksi ja taas kurssien laskusuunnan vallitessa se

ostaa niitä. Rahatilanteeseen pankki pyrkii myös vaikuttamaan arvopaperikaupallaan. Kun on runsaasti rahaa liikkeellä, myy pankki arvopapereitaan, ja päinvastaisessa tapauksessa se pidättäytyy myynnistä.

Viime huhtikuun aikana laskettiin valtion obligaatioita olevan liikkeellä n. 5 miljardin tkr:n arvosta. V. 1950 Danmarks Nationalbank osti niitä 285 miljoonalla tkr:lla ja myi 267 miljoonalla tkr:lla. Obligaatioiden korko vaihteli 2 - 5 %:iin. Efektiivinen korko 5 %:n obligaatioille oli 5.40 %. Kevätkuukausina osoittivat Danmarks Nationalbankin arvopapereiden myyntiluvut pienenemistä johtuen siitä, että pankki pidättäytyi myymästä arvopapereitaan, kun oli alkanut esiintyä rahankireyttä. Mitä tulee pankkiosakkeisiin mainittuna aikana, pysyivät niiden kurssit suunnilleen samoina. Pääoman lisäystä, so. uusia osakeantteja ei tapahtunut.

Danmarks Nationalbankin talletusosasto hoitaa talletuksia, jotka käsittävät pankin omat obligaatiot /v:n 1950 lopussa lunnastamatta 26 milj. tkr./, pankin eläkekassan ja avustusrahaston, valtiovarainministeriön leskienhuollon arvopaperit ja vakuutusyhtiöiden lainmukaiset talletukset, joiden laadun ja suuruuden määrää vakuutusneuvosto. Erikoisuutena mainittakoon talletukset, jotka perustuvat v:n 1932 talletuslakiin. Nämä käsittävät kuolinpesien kadonneille osakkaille kuuluvat varat, jotka lain mukaan on talletettava Danmarks Nationalbankiin. Paitsi edellämainittuja, sisältyy pankin talletuksiin rahastoille, eläkekassoille, yksityishenkilöille ym:lle kuuluvia talletuksia, jotka

ovat etupäässä arvopapereita sekä kultaa, ulkomaanrahaa ja pankki- ja säästökirjoja. Ollessani Danmarks Nationalbankissa oli siellä talletusten lukumäärä n. 2 000 kpl. Kuluina pankki perii 1/2 ‰ kerran vuodessa, minimin ollessa 2 tkr. Talletusosasto toimii jonkinlaisena notariaattiosastona, joka ottaa vastaan asiakkaitensa arvopapereiden osto- ja myyntitehtäviä, nostaa korot jne.

Pankin pohjakerroksessa sijaitsee erillään edellä mainituista osastoista ns. säilytysosasto holveineen. Siellä säilytetään kaikki ne arvopaperit, jotka on jätetty pankkiin joko avoimina talletuksina tai käsipantteina, sekä pankin ja eläkekassan omat obligaatiot ja osakkeet. Osastolla seurataan arvontoja ja leikataan kupongit. Lunastettaviksi erääntyneet korkoliput ja arvotut obligaatiot toimitetaan sitten perittäviksi talletusosastolle, jossa sijaitsee kuponkikassa.

Yllä mainitut kolme osastoa ovat hyvin läheisessä kanssakäymisessä keskenään. Ne edustavat kukin erästä työnjaon vaihetta. Arvopaperiosasto hoitaa arvopaperikaupat ja seuraa sen ohella tarkasti arvopaperimarkkinoiden kehitystä, talletusosasto toimii notariaattina ja vihdoin säilytysosasto "varastona". Osastojen työn laajuutta kuvaa niiden yhteinen henkilöluku, joka on 19.

Danmarks Nationalbankin luotonannosta ja koroista.

Danmarks Nationalbankin ohjesäännön 1 §:n mukaan pankin tehtävänä on ylläpitää maassa vakaata rahalaitosta sekä johtaa ja säännöstellä rahaliikettä ja luotonantoa. Tämän tehtävän suorittamisessa pankilla keskuspankkina on ollut omat probleeman-
sa ratkaistavana. Lähinnä sotavuodet taloudellisine häiriötiloineen ovat olleet vaikeita. Danmarks Nationalbankin luotonannossa ja diskonttopolitiikassa on ollut ja on suuria eroavaisuuksia meikäläiseen nähden. Se johtuu kummankin maan taloudellisen elämän rakenteen erilaisuudesta.

Oliessani tutustumassa pankin luotto-osastoon oli siellä saatu juuri valmiiksi tilasto pankin ja sen haarakonttorien myöntämistä lainoista tarkoituksen mukaan. Sain käytettäväkseni siitä seuraavat numerotiedot:

	30.4.1951
	milj.tkr.
A. Käsityö ja teollisuus	
1. Konetehtaat, laivaveistämöt	0.2
2. Kevytmetalliteollisuus	0.7
3. Tekstiili- ja pukimoteollisuus	0.3
4. Muu teollisuus	0.3
B. Tukkukauppa	
1. Ravintoaineet, siemen, lannoitus, polttoaineet, rauta ja metallit ym.	14.1
2. Siirtomaatavarat, tupakka, viini ym.	0.8
3. Muu tukkukauppa	0.5
C. Maatalous, puutarha- ja metsätalous	4.5
D. Rakennusteollisuus	0.1
E. Muut	0.5

Yllä oleva tilasto osoittaa, että suurimpana lainansaajana on tukkukauppa. Sen saamat lainat ovat yleensä pikkulainoja ja vekseleitä. Seuraavina suuruudessa ovat maatalous, puutarha- ja metsätalous. Niille Danmarks Nationalbank myöntää lainat valtion takuulla. Koska käytettävissä ei ole ollut vastaavia tilastoja muilta ajoilta, ei ole mahdollista saada käsitystä siitä, mihin suuntaan kehitys lainojen annossa niiden tarkoituksen mukaan on kulkemassa.

Vakuudet, joita vastaan Danmarks Nationalbank myöntää lainoja, saattavat olla:

- 1/ obligaatioita,
- 2/ osakkeita,
- 3/ valtion takuita,
- 4/ panttiobligaatioita,
- 5/ kiinteätä omaisuutta.

Obligaatioita vastaan annettujen lainojen suuruus on 85 % obligaatioiden pörssinoteeratusista ostokurssista $5\frac{1}{2}$ %:n korolla. Osakkeita vastaan myönnetään lainaa 6 %:n korolla 50 % osakkeiden nimellisarvosta. Valtion takuulla annetut lainat on tarkoitettu maanviljelijöille ja vientiteollisuudelle. Panttiobligaatiolainat olivat rakennustoimintaa varten myönnettyjä $5\frac{1}{2}$ %:n velkakirjalainoja, joiden antaminen käytännöllisesti katsoen loppui vuoden 1950 viimeisellä puoliskolla. Tällöin Danmarks Nationalbank päätti, että jo myönnettyt lainat hoidetaan loppuun mutta uusia annetaan vain joissakin aivan erikoistapauksissa. Vuoden 1950 päättyessä näitä lainoja oli voimassa n. 164 milj. tkr:n arvosta. Pääasiallisimpana syynä tämän lainamuodon lopettamiseen oli yksi-

tyispankkien kykeneväisyys tyydyttää lainaustarve tässä suhteessa ja toisaalta lainaustarpeen pieneneminen valtion ryhdyttyä valvo-
maan tiukasti rakennusaineiden ja työvoiman käyttöä. Kiinteää
omaisuutta vastaan myönnettyjen lainojen anto lopetettiin jo
v. 1942.

Laina-aika on 1 - 3 kk, korkeintaan 6 kk. Myönnetystä lai-
nasta korkoa perittäessä on Danmarks Nationalbankissa erilainen
käytäntö kuin meillä. Siellä peritään heti 10 pv:n korko. Tämä
sen vuoksi, että jos lainansaaja syystä tai toisesta ei otakaan
jo myönnettyä lainaa niin pitkäksi ajaksi kuin se on annettu, hän
voi suorittaa sen heti takaisin ja pankki voi lukea hyväkseen,
vaivan palkkioksi, 10 pv:n koron.

Vuosina 1939-50 Danmarks Nationalbank on myöntänyt lainoja
eri vakuuksia vastaan seuraavasti milj. tkr:uissa.

Vuosi	Kotimai- set vek- selit	Obligaa- tioita, osakkeita vastaan	Valtion takuuta vastaan	Kiinteää omaisuutta vastaan	Panttiobli- gaatioita vastaan	Yhteensä
1939	26.1	49.5	15.1	0.9	2.8	94.4
1941	7.6	9.2	15.1	0.6	2.9	35.4
1943	2.4	3.0	4.5	-	1.2	11.1
1945	0.3	1.3 ^{x/}	1.2	-	-	2.8
1946	2.1	1.0	0.5	-	-	3.6
1947	2.7	0.7	0.2	-	-	3.6
1948	5.0	0.8	0.1	-	-	5.9
1949	11.3	2.5	1.6	-	-	15.4
1950	17.7	3.9	3.8	-	-	25.4

Tarkasteltaessa yllä olevia lukuja pistää ensinnä silmään

x/ Sarake sisältää myös kiinteää omaisuutta ja
panttiobligaatioita vastaan annetut lainat.

huomattava lasku lainanannossa v:sta 1939 vuoteen 1945. Tämän jälkeen alkaa jälleen nousu, joka v:sta 1949 v:een 1950 on jyrkkä. Lasku lainanannossa johtui sota-ajasta ja sen tuomista taloudellisista häiriöistä. Rahaa oli runsaasti liikkeellä mutta sijoitusmahdollisuuksia puuttui. Liikkeessä oleva setelistö kasvoi jatkuvasti vuosi vuodelta. Siitä antaa kuvan seuraava lukusarja /luvut pyöristettyjä/:

Vuosi	Milj. tkr.
1939	600
1941	850
1943	1 350
1945	1 550
1946	1 650
1947	1 650
1948	1 600
1949	1 650
1950	1 700

Rahan runsaus johti lopulta siihen, että yksityispankkien oli alennettava lainauskorkonsa $3\frac{1}{2}$ %:iin. Danmarks Nationalbank seurasi yksityispankkien esimerkkiä ja alensi v. 1946 diskonttokorkoaan $\frac{1}{2}$ %:lla 4 %:sta $3\frac{1}{2}$ %:iin. Samalla alennettiin rediskontto- ja lainakorkoja vastaavasti. Toimenpiteen tarkoituksena oli saattaa pankin diskonttokorko markkinakoron tasoon. Tämän suuruisena diskonttokorko pysyikin aina v:n 1950 puoliväliin, jolloin tapahtui käänne päinvastaiseen suuntaan. Tällöin Danmarks Nationalbank korotti diskonttokorkonsa 1 %:lla $4\frac{1}{2}$ %:iin. Korotuksen syynä oli osittain obligaatioiden korossa tapahtunut nousu. Oltuaan v. 1948 $3\frac{1}{2}$ - $3\frac{3}{4}$ % nousi se puolivälissä vuotta 1950 $4\frac{1}{2}$ %:iin. Rahatilanteessa oli samanaikaisesti tapahtunut huomattava

tava huononeminen. Tilanteen parantamiseksi oli Danmarks Nationalbank ehdottanut finanssipoliittisia toimenpiteitä. Kun näitä ei toimeenpantu, korotti pankki diskonttokorkonsa. Tilanteen yhä pahentuessa korotti pankki toisen kerran diskonttokorkoaan marraskuussa 1950 $\frac{1}{2}$ %, joten se siis tuli olemaan 5 %, jonka suuruinen se on nytkin. Korkoa pankki soveltaa ensiluokkaisiin taavaravekseleihin. Rediskonttokorko on $4\frac{1}{2}$ % ja lainauskorko riippuen siitä, onko kysymyksessä laina obligaatio- vai osakevakuutta vastaan, $5\frac{1}{2}$ ja 6 %. Ylipäiväkorko on 6 %. Yksityispankkien diskonttokorko on nykyisin 5 - 7 %. Ne korottivat Danmarks Nationalbankin ensimmäisen diskonttokoron korotuksen yhteydessä antolainauskorkoaan 1 %:lla ja ottolainauskorkoaan $\frac{1}{2}$ %:lla. Toisen korotuksen yhteydessä korotus niiden kohdalta oli $\frac{1}{2}$ %.

Danmarks Nationalbankin soveltamat diskontto- ja lainakorot
vv. 1939-1950:

Vuosi	Diskontto- korko %	Rediskontto- korko %	Lainaus- korko %
1939	4	$3\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$ ja 5
	$3\frac{1}{2}$	3	4 ja $4\frac{1}{2}$
	$4\frac{1}{2}$	4	5 ja $5\frac{1}{2}$
1940	$5\frac{1}{2}$	5	6 ja $6\frac{1}{2}$
	$4\frac{1}{2}$	4	5 ja $5\frac{1}{2}$
1946	4	$3\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$ ja 5
1950	$3\frac{1}{2}$	3	4 ja $4\frac{1}{2}$
	$4\frac{1}{2}$	4	5 ja $5\frac{1}{2}$
	5	$4\frac{1}{2}$	$5\frac{1}{2}$ ja 6

Paitsi suoranaista lainanantoa luetaan Danmarks Nationalbankin luotonannon piiriin myös konttokuranttivelkasaldot ja valtion saamat lainat eri tilien muodossa. Huomioonottaen nämä on

Danmarks Nationalbankin luotonanto ollut seuraava:

Vuosi	Milj.tkr.
1938	315
1944	53.5
1945	74.5
1946	22.5
1947	87
1948	88
1949	169
1950	<u>352</u>

Yllä olevan perusteella on todettava Danmarks Nationalbankin luotonannossa viime vuosina jyrkkä kasvu. Sen pääasiallisimpana syynä on ollut valtion yhä kasvava rahantarve eri tarkoituksia varten ja siitä vuorostaan johtuneet lisääntyneet tilililtäötöt. Tilastossa olevien tilien lisäksi on valtiolla Danmarks Nationalbankille saksalaismiehityksen aikana syntynyt velka, joka oli v. 1945 7.6 miljardia tkr. Vuosien kuluessa sitä on lyhennetty niin, että se v:n 1950 päättyessä oli enää vain 3.9 miljardia tkr. Viime vuonna lyhennykseen käytettiin erilaisia valtion saamia ylimääräisiä lisätuloja. Mainittakoon, että ns. "Marshall-avun" lahjana saaduista dollareista kertyi tuojilta 610 milj. tkr. Valtio suorittaa Danmarks Nationalbankille korkoa miehityksen aikaisesta velkatilistä 1/4 % ja foliotilin debetsaldosta diskonttokoron, mutta ensimmäisille 6 miljoonalle tkr:lle lasketaan vain 4 1/2 %:n korko.

Mitä yksityispankkien lainanantoon tulee, ei sitä Danmarks Nationalbankin taholta mitenkään kontrolloida eikä rajoiteta. Se on täysin vapaa, niiden itsensä määrättävissä. Viime aikoina on yksityispankkien anto- ja ottolainauksessa ollut havaittavissa

kasvua. Edellisessä se on ollut huomattavampaa kuin jälkimmäisessä. Seuraavassa on yksityispankkien ja suurimpien säästökassojen anto- ja ottolainausta osoittavat luvut miljardeina tkr:uina vuosilta 1938, 1939 ja 1950:

Vuosi	Yksityispankit		Säästökassat	
	Antolainaus	Ottolainaus	Antolainaus	Ottolainaus
1938	2.1	2.3	1.5	1.9
1939	4.2	5.5	2.4	4.3
1950	4.6	5.7	2.7	4.4

Liikepankit ja säästökassat eivät ole olleet rahapulassa. Ne ovat kyenneet tyydyttämään lainaustarpeen. Aikaisempina vuosina niillä oli jopa sijoitusvaikeuksia rahan runsauden takia.

Tässä yhteydessä tulkoon mielenkiintoisena seikkana mainituksi, että Tanskassa säädettiin v:n 1950 loppupuolella laki ns. pakkosäästämisestä verovuosina 1950-51 ja 1951-52. Sen mukaan verovelvollisen on yli 6 000 tkr:n vuositulosta suoritettava säästö määrätyn asteikon mukaan. Ensimmäinen erä maksetaan yksityispankkiin tilille, jolta saa 4 %:n koron. Takaisinmaksu tapahtuu viimeistään 8 vuoden kuluttua. Tällä tavoin valtion taholta toisaalta edistetään säästäväisyyttä ja toisaalta lisätään yksityispankkien kassavaroja ja lainanantomahdollisuuksia.

Mitä tämänhetkiseen tilanteeseen Tanskan rahamarkkinoilla yleensä tulee, ei toistaiseksi vielä voida todeta Danmarks Nationalbankin suorittamien diskonttokoron korotusten vaikutuksia siellä. Yksityispankeilla on vielä kassavaroja lainattavaksi. Sitä todistaa niiden antolainausten jatkuva kasvu ja toisaalta se, että Dan-

marks Nationalbankin pääkonttorissa ei ole suoritettu niiden vekselien rediskonttauksia. Sen sijaan maaseudulla, haarakonttoreissa, on ollut maaseutupankkien rediskonttauksia, mitä on pidettävä pienenä oireena kassavarojen vähenemisestä siellä. Mutta valtion finanssipolitiikka, lisääntyneet otot valtion eri tileiltä Danmarks Nationalbankissa, on uhkaavana inflatorisena tekijänä maan rahamarkkinoilla. Danmarks Nationalbankin finanssipolitiikassa on todettava käänne v. 1950, jolloin se korotti diskonttokorkoa kahdesti inflaation vastaisessa tarkoituksessa. Aikaisemmin pankki ei ole käyttänyt tätä keinoa siinä mielessä. Luotonantoa supistamalla /ns. rakennuslainojen lopettamisella/ on pyritty samaan päämäärään.

Danmarks Nationalbank ja valuuttakauppa.

Danmarks Nationalbankissa luetaan valuutan piiriin kuuluviksi paitsi varsinaista valuuttaosastoa myös clearing-, pääoma- ja matkavaluuttaosastot. Varsinainen valuuttaosasto jakaantuu edelleen rembursseihin, perittäviin, maksumääräyksiin ulkomailta ja ulkomaille sekä ulkolaisiin tileihin. Lisäksi siihen kuuluvat alaosastoina ns. periaatteellinen osasto, Marshall-varat /E.C.A./ ja sulkumarat.

Edellä mainituista on clearing-osasto jo täysin sulautunut valuuttaosastoon, jolle sen vähäiset tehtävät on luovutettu. Syynä tähän on ollut siirtyminen yhä enemmän bilateraalsiin sopimuksiin, jotka ovat syrjäyttäneet clearing-sopimukset. Tämä johtuu Tanskan liittymisestä E.P.U:iin /European Payment Union/. Ollessani tutustumassa clearing-osastoon, olivat 30.3.51 voimassa enää seuraavien maiden kanssa tehdyt clearing-sopimukset : Bulgaria, Jugoslavia, U.S.S.R., Espanja ja Saksan itävyöhyke. Lisäksi oli selvittämättömiä vanhoja tilejä Italian ja Jugoslavian kanssa. Kun ottaa huomioon, että osasto parhaimmillaan ollessaan käsitti n. 200 henkilöä ja minun siellä ollessani siinä työskenteli vain 6 henkilöä, voi ymmärtää, että supistuminen on ollut valtava.

Danmarks Nationalbankissa on tapahtunut toinenkin sulautuminen. Matkavaluuttaosasto omine toimistoineen on kadonnut ja sen tehtävät ovat siirtyneet pääomaosastolle. Tämä on käynyt päinsä sen johdosta, että ne matkavaluutta-anomukset, joita va-

luuttakauppiat eivät voi itse ratkaista, on valuuttakauppiaan tai anojan toimitettava kirjallisesti pankin ratkaistaviksi. Ja kun toisaalta matkavaluutan myynnin hoitavat valuuttakauppiat, katsottiin, ettei matkavaluuttaosasto itsenäisenä osastona ollut enää tarpeellinen. Tästä johtuukin, että Danmarks Nationalbankin toimistossa ei näe matkavaluutan anojien ja ostajien jonoja, jotka ovat meidän toimistossamme varsinkin kesäaikaan jokapäiväinen näky.

Pääomaosasto käsittelee ja ratkaisee, paitsi jo edellä mainitut matkavaluutta-anomukset, pääomasiiroja sekä kaikkia muita kuin taveramaksuja koskevat anomukset. Lisäksi sen tehtäviin kuuluu anomuslomakkeiden tilastollinen käsittely. Myönne-tyistä valuutoista pidetään tarkkailukortistoa, josta ilmenee valuuttamäärä, aika ja tarkoitus. Sanoisin, että pääomaosasto on eräänlainen yhdistelmä meikäläisistä valuutta- ja valuutan-tarkkailuosastoista.

Ns. periaatteellisella osastolla hoidetaan, kuten osaston nimikin jo ilmaisee, periaatteelliset valuuttakysymykset. Osaston henkilökuntaan kuuluu juristi, joka käsittelee seuraavat asiat: yleiset maksusopimukset, Ruotsia, Länsi-Saksaa ja Itävaltaa koskevat valuuttamääräykset, poliisiasiat, yhteyden poliisiin, valuuttamääräysten tulkinnan, lahjapakkaukset ja tavarannmyynnin turisteille. Viimeksi mainitun johdosta kerrottakoon, että Tanskassa on erikoisvaltuuksin varustettuja liikkeitä, jotka saavat dollarivaluutta vastaan myydä erinäisiä USA:sta tuotettuja tarvikkeita sekä tanskalaisen Kongl. Porslinsfabrikin tuotteita. Osas-

tolla hoidetaan lisäksi laivojen osto-, myynti- ja korjausluvut, valuuttabudjetit, obligaatiolainat ulkomaalaisille, valuuttatila- ilmoitukset, dollariluvat, kurssinoteeraukset, kullin hinta jne. Jotta osaston virkailijat pysyisivät ajan tasalla käsittelemänsä maan valuutta-asioihin nähden, tulee heidän luettavakseen päivit- täin ko. maan taloudellisia julkaisuja.

Varsinaisella valuuttaosastolla, joka, kuten periaatteelli- nenkin osasto, sijaitsee kokonaisuudessaan pankin toimistossa, hoidetaan remburssit, perittävät, maksumääräykset ulkomaille ja ulkomailta, Marshall-varat ja transitokauppa. Allekirjoittanutta ihmetytti aluksi kovasti se, että remburssija Danmarks National- bankissa hoitaa yksi virkailija, samaten perittäviä. Meillähän remburssija hoitaa kokonainen osasto ja perittäviä monta virkai- lijaa. Myöhemmin minulle selvisi syy tähän mielestäni omituiseen seikkaan. Se johtui yksinkertaisesti siitä, että Danmarks Natio- nalbank ohjaa kaikki yksityisasiakkaansa valuuttakauppiaiden puo- leen ja asioitsee itse vain näiden kanssa.

Tanskassa valuuttakaupan perustana ovat laki "Lov om er- hvervsøkonomiske Foranstaltninger, Vareforsyning m.v.", joka on muutettu lailla № 523/22.12.1948, ja asetus "Handelsministerits Bekendtgørelse af 11 Juli 1947 angaaende Ind- og Udførsel af Penge och Vaerdipapirer m.v.". Valuutan osto ja myynti yksityi- sille asiakkaille Tanskassa on uskottu erinäisin poikkeuksin ns. valtuutetuille valuuttakauppiaille, joina toimivat siellä pankit ja Kööpenhaminan arvopaperipörssin jäseninä olevat pörssivälittäjät /vekselier/. Näiden valuuttakauppa tapahtuu Danmarks National- bankin antamien ohjeiden ja määräysten mukaan, jotka on julkaistu

valuuttakauppiaita varten erikoisessa irtolehtikansiossa. Ohjeissa on määritelty tarkalleen tapaukset, joissa on oikeus ilman Danmarks Nationalbankin lupaa ostaa ja myydä valuuttaa. Ohjeiden mukaan valuuttakauppias voi myydä valuuttaa tavarantuontia varten lukuunottamatta transitotavaroita. Lisäksi hän voi myydä valuuttaa ilmoitusmaksuja, tanskalaisten patenttioikeuksien vuosimaksuja ja kuluja, ulkomaalaisten yhdistysten jäsenmaksuja, erilaisia vakuutusmaksuja, tavaravientiin liittyviä agenttiprovisioita, veroja ja julkisia maksuja tanskalaisesta omaisuudesta ulkomailla, lahjoja ja avustuksia /korkeintaan 100 tkr/, ulkomaalaisten pääomasijoitusten korkoja jne. varten. Joissakin tapauksissa vaaditaan ensin asianomaisen virallisen elimen hyväksyminen.

Turistivaluuttaa valuuttakauppiat ovat oikeutetut myymään henkeä kohden 500 tkr:n edestä vuodessa. Norjaan ja ns. "Schedule I:n" maihin määrä on 2 000 tkr. Alle 12-vuotiaat lapset saavat puolet mainituista määristä. Liikematkoja varten valuuttakauppiat voivat myydä valuuttaa vahvistettujen päivärahojen mukaan. Mikäli kysymyksessä on näitä suuremmat määrät, on valuutta anottava Danmarks Nationalbankista. Myymänsä valuutan määrän leimaa valuuttakauppias asiakkaan passiin. Takaisin ostettu valuutta leimataan myös. Valuuttakauppiaan tehtävänä on valvoa, että aikaisemmat menot ja tuloleimat pitävät yhtä myönnetyn valuutan kanssa, so. matka on todella tehty ja kestänyt niin kauan kuin on ilmoitettu. Mikäli asia ei ole niin, on valuuttakauppiaan tehtävä siitä ilmoitus Danmarks Nationalbankille.

Tavarantuontiin tarkoitettun valuutan myynti on järjestetty toisella tavalla kuin meillä. Tanskassa on tavarantuojan ennen

valuutan saamista tähän tarkoitukseen jätettävä Direktoratet for Vareforsyningiin hakemus, josta selviää tuotavan tavaran laatu, ostomaa, alkuperämaa ja tarvittava kruunumäärä. Tuontilupaa myönnettäessä annetaan etuoikeus ostoihin vanhoille toiminimille. Lupa annetaan välittömästi, harkitsematta kutakin tapausta erikseen.

Tuontitavarat on Tanskassa jaettu ns. A- ja B-listoille. Edelliseen kuuluville tavaroille tarvitaan Direktoratet for Vareforsyningin suostumus, jälkimmäiseen kuuluville ei. Kaikkien maiden kanssa on lista B, joka on ns. globaali. Määrättyjen maiden kanssa on ns. regional-vapaalista, joka koskee E.P.U:in /European Payment Union/ maita ja jonka tarkoituksena on Pariisissa tehdyn sopimuksen mukaan helpottaa näiden maiden vientiä. B-listalla on sellaisia tavaroita, joista maassa on puute /esim. vilja/, tai sellaisia, joita tarvitaan mitättömän vähän /esim. asbesti ja sanomalehdet/.

Kuuluipa maahan tuotava tavara tuontisäännöstelyyn tai ei, on maahantuojaan valuutan saantia varten täytettävä kahtena kappaleena ns. maksutodistus. Tähän tekee tullin merkinnän tavaran maahansaapumisesta. Vain tullin leimaamaa todistusta vastaan on valuutakauppias oikeutettu myymään valuuttaa. Toinen kaavakkeista lähetetään sitten Statistiska Departmentiin ja toinen, sen jälkeen kun valuutta on myyty, Direktoratet for Vareforsyningiin. Näissä virastoissa lasketaan saapuneiden kaavakkeiden osoittamat määrät yhteen ja tulokset verrataan keskenään. Käytettyjen todistusten tarkkailu suoritetaan Direktoratet for Vareforsyningissä. Mikäli maahantuo-
tavasta tavarasta on suoritettava etumaksua, antaa tuoja valuutakauppiaille erikoisella lomakkeella kirjallisen vakuutuksen siitä, että hän 4 kuukauden kuluessa esittää tullin antamalla tavaransaapumisleimalla varustetun maksutodistuksen. Näin valuutakauppiaan

valvottavaksi ja vastuulle jää, että tavara tulee tosiaan maahan määräajan kuluessa. Jos niin ei tapahtu, on vakuutus lähetettävä Direktoratet for Vareforsyningiin tai transitokaupoissa Danmarks Nationalbankille näiden toimenpiteitä varten. Valuuttakauppiaille on täten annettu melko laajat oikeudet valuutan myyntiin ilman Danmarks Nationalbankin lupaa, mutta silti pankki on säilyttänyt itselleen ratkaisuvallan monissa tärkeissä asioissa. Lisäksi pankki valvoo valuutan kauppaa niiden monien ilmoitusten ja määräaikaishilmoitusten avulla, joita valuuttakauppiaat ovat velvolliset Danmarks Nationalbankille toimittamaan. Jokaisesta valuutan ostosta ja myynnistä on eräitä poikkeuksia lukuunottamatta annettava ilmoitus erikoisella kaavakkeella. Sitä ei tarvitse tehdä esim. saapuneesta alle 300 tkr:n maksusta, ostettaessa matkavaluuttaa eikä otettaessa maksua vastaan clearingsopimusmaasta. Valuuttakauppiaille on uskottu melkoisessa määrässä näiden ilmoitusten todenperäisyyden toteaminen. Mikäli hän epäilee esimerkiksi, että saapunut maksu, jolla on juokseva luonne ja jollaisen hän on oikeutettu hyväksymään, saattaakin olla pääomansiirto, on hänen ennen suoritusta asiakkaalle lähetettävä ilmoitus Danmarks Nationalbankin ratkaistavaksi. Paitsi ilmoituksia valuuttakaupan yksityistapauksista on valuuttakauppiiaan annettava Danmarks Nationalbankille määräaikaishilmoituksia, joista ilmenee mm. hänen valuuttavarastonsa, hänen ostamansa ja myymänsä valuutan määrät.

Matkavaluuttavero.

Laki matkavaluuttaverosta tuli voimaan Tanskassa 20 p:nä marraskuuta viime vuonna. Se on siis melko uusi järjestelmä. Lain mukaan Danmarks Nationalbank ja valtuutetut valuuttakauppiat ovat velvolliset kantamaan 20 %:n maksun matkakäyttöön tai lyhytaikaiseen oleskeluun ulkomailla myymänsä ulkomaanvaluutan tkr-määrästä tai tkr-määräisistä matkashekeistä. Lain rikomisesta seuraa vähintään 500 tkr:n sakko tai enintään 2 vuotta vankeutta. Verona kertyneet tulot tilitetään kerran kuukaudessa valtion tilille Danmarks Nationalbankiin.

Maksuvapauksia myönnetään harvoissa tapauksissa. Danmarks Nationalbankin vähintään vuoden oleskelua varten ulkomailla myöntämä valuutta, katsomatta matkan tarkoitukseen, on verovapaa. Samaten pankin myöntämä valuutta stipendimatkaa varten, joka kestää kauemmin kuin 3 kuukautta. Tanskalaisten diplomaattiedustajien virkamatkoja varten saama valuutta sekä tanskalaisten laivanvarustamoiden ulkomaille matkustavien merimiesten valuutta katsotaan myös maksuvapaaksi. Päinvastaisista tapauksista tulokoon mainituksi yhdistetyt opinto- ja liikematkat sekä yhdistetyt opinto- ja virkistysmatkat. Samaten ammatillisiin kursseihin tai kongresseihin osallistumista varten myönnetty valuutta on verollista. Jos matkalle lähtenyttä kohtaa matkalla ollessa äkillinen sairaus, on hänelle lähetettävä valuutta veronalaista. Suoritettua veroa ei makseta takaisin, vaikka matka on estynyt mm. sairauden takia.

Mitä veron tuottoisuuteen tulee, pitivät tanskalaiset sitä keskinkertaisena. Tällöin oli kysymyksessä niin lyhyt aika kuin viime vuoden joulukuusta tämän vuoden maaliskuuhun. Veroa oli kertynyt tuona aikana n. 5 milj. tkr. Tilanne ehkä parani kevät- ja kesäkuukausina, kun varsinainen matkailukausi alkoi. Itse lakia tanskalaiset pitivät jonkin verran ristiriitaisena käytännön kanssa, sillä kun toisaalta pohjoismaissa yritetään lisätä kaikin voimin kanssakäymistä, niin toisaalta matkavaluuttavero ehkäisee sitä. Heidän mielipiteensä oli, että laki tuskin tulee enää uudelleen voimaan sen voimassaoloajan päätyttyä ensi vuoden maaliskuussa.

Metritavarajärjestelmä.

V:n 1951 alkupuolella järjestettiin Tanskassa ns. metri-
tavarain maahantuonti uudella tavalla. Ennenkuin metritavara-
järjestelmä tuli voimaan, oli käytännössä vanha systeemi, jonka
mukaan jokainen maahantuoja sai tuoda metritavaroita Direktora-
tet for Vareforsyningin myöntämän lisenssin nojalla kuten muu-
takin tavaraa. V:n 1951 helmikuussa vapautettiin metritavarat
lisenssipakosta, mikä tiesi sitä, että jokainen voi tuoda maa-
han näitä tavaroita nyt pääomansa puitteissa. Uuden järjestel-
män mukaan tuonnille on asetettu lisenssipakon tilalle erinäi-
siä ehtoja, joista mainittakoon, että tuonnin on tapahduttava
määrätyistä maista ja että sitä harjoittavat alalla jo tunnetut
liikkeet. Tuontiluvan voi saada myös erikoisesta hakemuksesta
sellainen toiminimi, joka on siirtynyt alalle ns. vapaalista-
kautena 1949-50. Tärkeimmäksi ehdoksi on kuitenkin katsottava
se, että ennen tuontiluvan saamista on tuojan talletettava jo-
honkin yksityiseen pankkiin korottomasti sulkutilille summa,
joka riippuen tuotavan tavaran laadusta on 150 tai 120 % halu-
tusta tuontisummasta. Talletuksestaan tuoja saa kuitin ja talle-
tustodistuksen, jotka Direktoratet for Vareforsyningille esit-
tämällä hän saa tuontiluvan. Yksityispankit siirtävät sitten
näin saamansa varat Danmarks Nationalbankissa olevalle tilille.
Saatu lupa on käytettävä 12 kk:n kuluessa, pidennystä ei voida
antaa. Lisäksi on huomattava, että lupaa ei voida siirtää toi-
selle. Rahojen takaisinmaksu tapahtuu siten, että 3 kk:n kulut-

tua tilillemaksusta tuoja saa nostaa siitä pankista, jonne hän on rahat tallettanut, $\frac{2}{3}$ talletetusta määrästä ja loput 12 kk:n kuluttua.

Uuden järjestelmän tarkoituksena on sitoa osaltaan varoja. Mutta yksityispankeille se asettaa suuria vaatimuksia. Näiden on pidettävä huoli siitä, ettei uutta järjestelmää hajoiteta rahoittamalla liikaa metritavarain tuontia. Tarkoituksena on, että metritavarain tuojat käyttävät jo myönnettyjä luottojaan sekä eri tileillään olevia varojaan. Täten säästytään vanhojen luottojen korotukselta ja turvataan muu välttämätön luotonatarve. On ymmärrettävää, että systeemin toteuttaminen edellyttää melkoista solidarisuutta yksityispankkien taholta juuri luotonannossa. Metritavarajärjestelmä on sellaisenaan kokeilu, jonka vaikutus on vasta myöhemmin todettavissa, ja sen tulokseen saattavat vaikuttaa monet tekijät. Itse järjestelmän ollessa näin uusi on ennenaikais-
ta arvostella sen hyviä tai huonoja puolia. Mutta tosiasia on kuitenkin, että metritavaroiden hinnat laskivat järjestelmän ansiosta n. 20 %. Ja toisaalta n. 250 miljoonan tkr:n sulkutilisaldo toukokuussa Danmarks Nationalbankissa osoittaa, että metritavarajärjestelmä on eräs niistä monista keinoista, joita Tanskassa käytetään liian rahan sitomiseen.

Danmarks Nationalbank on perinteistään kiinnipitävä ja jos-
sakin mielessä myös vanhahtava laitos. Sen vaikutelman vierailija
saa. Etenkin pankin kirjanpito hoidetaan vanhentuneita menetel-
miä käyttäen, konekirjanpito on tuntematon. Tästä johtuen on
siellä 20 hengen osasto, jonka tehtävänä on kirjanpidon tarkkai-
lu. Sitävastoin Kjøbenhavns Handelsbank A.S:ssä, johon parina
päivänä sain tutustua, koneiden käyttö työskentelyn apuna sen
pääkonttorissa ja monissa haarakonttoreissa oli kehitetty huip-
puunsa. Mielestäni koneellistamista ei kaikissa oloissa tosin voi-
dakaan käyttää hyväksi, mutta määrättyyn kannattavaisuuden ja tar-
koituksen mukaisuuden sanelemaan rajaan saakka se voitaisiin viedä.

Danmarks Nationalbank pyrkii vapautumaan yksityisistä asiak-
kaistaan ja asiointsemaan vain pankkien kanssa. Tästä saakin seli-
tyksensä Danmarks Nationalbankin huomiota herättävän vähäinen toi-
mistoasiakkaiden määrä. Niinpä pankki antaa mm. valuuttakauppiail-
le melko vapaat kädet. Heille on uskottu jopa valuuttakaupan val-
vontaa koskevia tehtäviä /mm. matkavaluutta/. Tällaisten suhtei-
den edellytyksenä on käsittääkseni ollut molemminpuolinen täysi
luottamus, joka näyttään myös käytännössä saavutetun.

Danmarks Nationalbankin diskonttopolitiikka on, kuten jo ai-
kaisemmin olen maininnut, tehnyt käännöksen ja pyrkii diskontto-
koron korotuksilla taistelemaan inflaatiota vastaan. Tämän ohella
käytetään monia muita keinoja samaan tarkoitukseen. Tällaisia o-
vat metritavarajärjestelmä, pakkosäästäminen, matkavaluuttavero
jne.

Danmarks Nationalbankin harjoittaman arvopaperikaupan merki-
tystä arvopaperimarkkinoiden kursseihin ei myöskään ole aliarvioi-

tava.

Hyvän kuvan Tanskan teollisuuden kehityksestä ja noususta sain niillä retkeilyillä, joita Danmarks Nationalbank auliisti järjesti. Varsin mieleenjäävä oli käynti Tanskan suurimmassa teollisuuslaitoksessa, Burmeister & Wainin laivaveistämöllä ja telakalla, Kööpenhaminassa. Tanskan maasta ja sen keväisestä luonnosta taas sain oivallisen kuvan niillä monilla tutustumismatkoilla, joita pankki järjesti eri puolille maata. Näiden retkien merkitys ei suinkaan ollut vähäinen joutuessani arvioimaan tanskalaisista mentaliteettia niillä monilla yksityisillä ja tanskalaisten kollegojen järjestämillä kutsuilla, jotka oleellisena osana sisältyivät vierailuuni Tanskassa.

Lopuksi kiitän lämpimästi pankkimme Johtokuntaa matkastani toivoen, että parhaalla tavalla osaisin soveltaa pankkimme hyödyksi vaihtovirkailija-aikanani saamiani kokemuksia.

Helsingissä elokuun 17 päivänä 1951.

O. T. Reininen